

Kosí potok nad Sekerskými Chalupami.

Údolí Kosího potoka mezi Hájem a Sekerskými Chalupami

Miroslav Trégl, Městský úřad Mariánské Lázně

Kosí potok mezi Hájem a Sekerskými Chalupami tvoří předěl dvou geomorfologických celků – Českého lesa a Podčeskoleské pahorkatiny. Nápadné je i rozhraní z hlediska vegetačního, na jihu rozsáhlý lesní komplex, na severu bezlesá zemědělská krajina. Není divu, že potoční niva a na ni navazující žlaby s mokřady jsou jakýmsi krajinným ekotonem, pásem se zvýšenou druhovou rozmanitostí. Nic na tom nezměnily ani po staletí trvajících zásahy člověka, které v bažinatém údolí nebyly naštěstí tak razantní, a nedošlo zde jako v okolí k odvodňování zemědělské půdy, scelování pozemků či přeměně směšených lesů na monokulturní. Absence hospodaření v nejvlhčích částech údolí od druhé poloviny 20. století vedla ke spontánnímu návratu přírodního lesa, tedy převážně potočních olšin.

Tento zachovalý kus krajiny pochopitelně nešel pozornosti státní ochrany přírody a přírodovědců. Botanický (Mudra 2014) a entomologický průzkum (Dvořák 2019) nivy Kosího potoka pod Hájem navazoval na předcházející komplexněji zaměřený výzkum tzv. Dyleňského krasu (Bartoš 2015).

Nejcennějšími plochami z pohledu vegetace se jeví drobné fragmenty minerotrofních rašeliníšť a slatinišť (u Sekerských Chalup, pod Jedlovským dvorcem, lokalita Mezi křížky) s výskytem ostřice blešní a ostřice Davallovy. Z porostů vysokých ostřic jsou zajímavější zejména místa s dominantní ostřicí zobánkatou osidlující pokleslé tvary potoční nivy, okraje přechodových rašeliníšť a svahová prameniště. Uplatňují se zde mimo jiné přeslička počrná, vachta trojlístá, mochna bahenní, velmi vzácné

klikva bahenní. V oblasti samozřejmě nechybí vegetace vlhkých pcháčových luk. Ty jsou mj. nalezišti populací prstnatce májového pravého či pastarčku potočního. Za zmínku stojí i smilkové trávníky (např. v evropsky významné lokalitě – dále jen EVL – U Jedlové, či v lokalitě Mezi křížky) s výskytem ochranně významných druhů rostlin jako například prha chlumní, lněnka pyrenejská, pcháč bezlodyžný, hrachor horský, hadí mord nízký. Bohužel nález drobné orchideje vemeničku zelenavého z roku 1992 (P. Mudra) nebyl znovu potvrzen.

Entomologický průzkum údolí v úseku mezi Jedlovou a Hájem provedený v roce 2019 Liborem Dvořákem určil 182 druhů hmyzu, z toho 9 druhů se nacházelo v aktuálně platných červených seznamech bezobratlých České republiky. V kategorii zranitelný šlo o číhalku (*Rhagio latipennis*), čmeláka širokolebého (*Bombus wurflenii*) a motýla hnědáška rozrazilového. V kategorii blížký ohrožení byli nalezeni čmelák sorojský (*Bombus soroensis*), strumičník zlatooký (*Osmylus fulvicephalus*) a několik druhů motýlů – ohniváček celíkový, modrásek ušlechtilý, okáč rosičkový a hnědásek jitrocelový. Předmětem ochrany EVL U Jedlové (louky mezi Jedlovou a Sekerskými Chalupami) je výskyt hnědáška chrastavcového, který je zařazen mezi druhy “v zájmu Evropského společenství vyžadující vyhlášení zvláštních oblastí ochrany”, neboli tzv. “naturové” druhy. Výskyt tohoto vzácného motýla je zde dnes už ale bohužel minulostí. Čistá potoční voda je domovem vranky potoční a mihule potoční, v obou případech jde též o “naturové” druhy.

Ve vlhčí a chladnější potoční nivě dorůstají větších rozměrů například smrky (jsou zde jedinci s obvody kmenů 3–3,5 m), na místech bývalého osídlení lze najít i mohutnější listnáče. Výskyt starých stromů je rozhodně téma na samostatný článek.

Co říci závěrem? Možná si vzpomínáte na dvojici článků v Arnice číslo 1/2007 zabývající se absencí evropsky významných lokalit v Dyleňském lese. V textu Vladimíra Melichara mimo jiné najdete pasáž popisující navrhovanou EVL Kosový potok a hned v první větě se dočtete, že „lokalita zahrnuje

- ▲ Pohled do luk evropsky významné lokality U Jedlové.
- ▲ Přechodové rašelině v nivě potoka.
- ▲ Pramenná louka pod Jedlovským dvorcem.

nivu Kosového potoka a navazující pramenné pánve a svahy přibližně od Háje po Sekerské Chalupy“. Jak jsem se snažil výše ukázat, území má neoddiskutovatelnou přírodní i krajinářskou hodnotu a jakákoliv ochrana nad rámec zákonné ochrany „obecné“ by mu jistě slušela. Aktuálně vymezená EVL U Jedlové zahrnuje odhadem desetinu plochy celého biologicky hodnotného komplexu. ■

Literatura:

- Bartoš J. [ed.] (2015): Dyleňský kras. Ediční řada Mariánsko-lázeňské monografie sv. 4, Městské muzeum Mariánské Lázně, 175 pp.
- Dvořák L. (2019): Entomologický průzkum údolí Kosiho potoka mezi Jedlovou a osadou Háj. – Ms. 14 pp. [Depon in: MěÚ Mariánské Lázně].
- Mudra P. (2014): Botanický průzkum nivy Kosiho potoka v úseku mezi Sekerskými Chalupami a Hájem u Vysoké. – Ms. 19 pp. [Depon in: MěÚ Mariánské Lázně].

KRÁTKÉ ZPRÁVY

■ Agentura ochrany přírody a krajiny ČR (pracoviště Karlovy Vary) a Muzeum Karlovy Vary začaly s podrobným mapováním výskytu karasa obecného. Tato drobná „plevelná“ ryba v současnosti patří k neohroženějším obratlovcům České republiky. Karasy obecné ohrožuje intenzivní rybářské hospodaření, zánik malých neobhospodařovaných vodních ploch a především šíření nepůvodního karasa stříbřitého, který je konkurenčně zdatnější. AOPK ČR proto ve spolupráci s muzeem na jaře připravila návrh regionálního akčního plánu na záchranu karasa obecného v Karlovarském kraji a od podzimu se již plně věnuje vyhledávání jeho lokalit. Prozatím se podařilo odebrat vzorky ze sedmi lokalit a nyní se čeká až Laboratoř genetiky ryb Ústavu živočišné fyziologie a genetiky AV ČR v Liběchově potvrdí, zda se skutečně jedná o čisté linie cílového druhu. Následně se počítá s aktivní péčí o lokality a také s řízeným vysazováním na lokality nové. Mapování však dosud nekončí, a proto, pokud znáte nějakou lokalitu s karasky, dejte nám prosím vědět! Karasů obecných je již skutečně velmi málo a každá lokalita se počítá!

- ▲ Konec května na slatinné louce, v popředí kvetoucí prstnatce májové.
- ▲ Olšina s potokem nad Jedlovou.
- ▲ Hnědásek rozrazilový je ohroženým druhem vázaným na vlhké a rašelinné louky. Všechny fotografie Miroslav Trégler.